Poštnina plačana v gotovini.

14. aprila 1938

Leto II
Št. 15

Enake dolžnosti za vsakega
Enake pravice za vse!

Nova Pravda

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4·—, četrtletno Din 10·—, polletno Din 20·—, celoletno Din 40·—. Posamezna številka Din 1·—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštnočekovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Vsem prijateljem, naročnikom, sotrudnikom in poverjenikom našega pokreta želimo prav prijetne Velikonočne praznike.

Uredništvo in uprava

Velika noč

Velikonočni prazniki navdajajo človeka s posebno prijetnim razpoloženjem. Duša človekova je sproščena, razigrana, hoče navzgor, prepolna je življenja in hotenja. Na vse strani bi se rada razmaknila, hoče se ji v globino in širino. V človekovi notranjosti je vse tako razpoloženo kot je razpoložen človek, ki je prišel iz mraza na toplo, iz teme na sonce, iz zablod in okrivljenih potov na ravno cesto in do čistega spoznanja. V velikonočnih praznikih je človek za trenutek vsaj postal samo človek, dober, blag, odpuščajoč, zaskrbljen za usodo teptanih in ponižanih, revnih in trpečih. Človekovo srce je mehko kot najplemenitejša dobrota in srka v se vse ono, kar naj človeka usposablja za velika dela in koristi naroda in človeštva. V teh dneh je iz src izginilo sovraštvo, strasti so pomirjene, obrazi so veselejši, zdi se, kot bi vsi bili pripravljeni za bratski objem, k lepi, prisrčni besedi. Človek ima občutek, da je brat postal bratu zopet brat, da mogočnež ni več mogočnež, temveč dober in blag sočlovek, ki bi rad stisnil roko in sedel z dobrimi nameni k razposajeni družbi za isto mizo. Človek bi se kar rad vdal misli, da so velike razlike med ljudmi izginile, da so socialna nasprotstva zglajena, da so se vsepovsod pojavili samo dobri ljudje z dobro voljo in dobrimi nameni. Vsepovsod so same bele rože, na vse strani je razlito veselje, iz bornih hiš je pregnana žalost, od vsepovsod prihaja pesem lepega razpoloženja, pri vroči peči si poživigava delavec, domov grede ni več mrk in zaskrbljen. Še celo rudar pod zemljo si s pesmijo na ustnicah sladi delo in krasi misel na lepoto življenja. Res — komorkoli se ozreš, povsod ena sama pesem Vstajenja, povsod ena sama mogočna Veliko noč!

Je to resnica? Živimo v prevari? So naša srca samo omamljena, naše duše opojene? Je na zemlji dejansko zavladal sveti mir božji, da je med ljudmi dejanski mir, ki je zgrajen na ljubezni, resnici in pravici? Ali je res, da je iz duš izginila laž, prevara, zloba, da ni več besnih sebičnih nagonov, ki bičajo narod, kot prerijski jezdec biča divje bivole? Ali človeški rod resnično doživlja svoje notranje prerojenje in je doživel dan velikega Vstajenja novih misli, novih lastnosti, novih nazorov, nove in boljše resničnejše ljubezni? Ali je človeški rod dejansko spoznal, da je Bog od mrtvih vstal, da je premagal smrt in trohnobo zato, da človeštvu prinese novo življenje, resnično odrešenje od zablod, zmot in trpljenja? Ali je Velika noč samo spomin na trpljenje in vstajenje Kristusovo, ali naj je Velika noč tudi simbol v Kristusu prerojenega in spokornega človeka, ki naj stopi na novo pot, k socialni pravičnosti, k utrditvi resnične družbene krščanske morale? Kristus je dotrpel, da zveliča človeka, od mrtvih je vstal in šel v nebo, da kvišku dvigne človekov pogled, gori k zvezdam, k jasnemu nebu, k čistemu lepemu življenju. In človek?

Trpeči rod čaka od Velike noči do Velike noči in bi rad dočakal veliko Vstajenje, ki naj prinese v svet več resnične ljubezni, mnogo več bratske medsebojne pomoči, zelo veliko socialne pravičnosti, krepko zavest skupnosti, koristi vsega naroda, ki more samo v svoji celoti in enoti živeti večno življenje. Trpeči človek bi rad, da Velika noč ni samo spomin na veličastno-žalostne in mogoče vesele svetopisemske dni, želel bi, da je Velika noč s svojim zunanjim sijajem in s svojo notranjo vsebino živ in prepričajoč izraz mogočne zmage Kristusovega nauka o življenju in vstajenju, o ljubezni in bratstvu. Žaloste misli se kradejo v človekovo srce in v njem kvarijo čisto velikonočno razpoloženje. Kamorkoli se zapičijo človekove misli, nikjer se ne zaiskri luč upaja na boljše dni, na čas, ko naj bi vsepovsod zavladal božji mir. Človek s svojimi mislimi tava žalosten naokoli, ker vidi tako malo njiv, ki so dozorele, ker povsod vidi preveč teme in ker ne more spoznati, kje se ljudje dele v dobre in slabe, kje stoje oni, ki hočejo slediti Kristusovim naukom in kje so zbrani oni, ki so hudičevih misli. Išče naporno, išče, kjer so oni, ki govore o sebi, da so popolni, da so blizu svetih resnic, da so njih dejanja in nehanja v mnogem socialnejša od dejanj in nehanj drugih. Moj Bog, človek išče in hoče najti, ker je sila na višku, toda na vseh straneh je strašna enoličnost, nikjer ni videti stebrov resnice in pravice! Ljudje hodijo s krinkami okoli. Človek s krinko pa je najnevarnejši. Manj nevaren je grd, spačen, zloben naraven obraz kot obraz, pokrit z lepo krinko čednosti in vseh mogočih popolnosti.

Kristus je odvalil kamen raz grob, da je s tem potrdil zmago nad smrtjo.

Kedaj bo prišla zmaga nad zlobo človekovo, kedaj bo strta hinavščina, kedaj pride resnično vstajenje duš in src? Kdo je prvi poklican, da narod zbira k temu vstajenju? Samo oni, ki je sam sposoben, da se dvigne pod zvezde ljubezni in bratstva!

Kristus je vstal! Zamanj? Naša vera je močna in naše upanje čaka tudi na vstajenje človekovo, ki bo ostalo večno.

Za novi socializem

Vsi priznavamo, da v slogi, v edinstvu, v povsod razširjeni organizaciji leži moč in jamstvo za uspeh vsake ideje ali vsakega pokreta. Če kljub temu vzdržujemo in krepimo svoj poseben pokret, potem to znači, da obstojajo za to zelo tehtni razlogi. Tedaj to znači, da so te načelne razlike tolike, da bi bilo spričo njih in pri teh razmerah formalno organizacijsko edinstvo vseh socialistov iluzorno. To edinstvo bi bilo ali lažnjivo, ali pa bi značilo, da bi bilo gaženje načel, ki jih mi smatramo kot edino pravilno.

Vsem onim, ki nas dobro ne poznajo in nas zmerjajo z raznimi očitki, povemo jasno, da smo borci za socializem. To kličemo tudi onim proletarskim tovarišem izven naših vrst, ki so si vzeli monopol na socializem ter ga nam odrekajo. Mi ne vidimo razloga, zakaj ne bi poleg rdečega prapora dvignili tudi naše narodne trikolore. Če simbolizira rdeči prapor krvave muke proletarijata — predstavljajo barve narodne zastave zgodovino našega naroda, predstavljajo vse njegove dobre odlike, njegovo kulturo, predstavljajo njegovo težnjo, da razširi in osigura svojo narodno svobodo v neokrnjeni jugoslovanski državi. Izkušnja uči, da se je bolje zanašati na lastno moč, kakor na tuja obetanja. Mi branimo in krepimo našo narodno državo, ker smo prepričani, da bo le s sodelovanjem nas vseh zavladala v državi socialna pravičnost. V tem smislu in zato smo mi nacionalisti. Ta naš odnošaj do domovine, to naše naziranje o narodu in državi — to je v čemur se razlikujemo od ostalih socialistov.

Dostikrat se nam skuša dokazovati, da je dober socialist samo oni, ki priznava Marxovo teorijo. Mi smo pa nasprotnega mnenja, ker oporekamo, da bi priznanje idej kakega človeka ali priznanje kake dogme značilo socializem in bilo kriterij za socializem. Socializem je nekaj višjega od človeka, višjega od Marxa. Marxu priznavamo zasluge za socializem, ne priznavamo mu pa nezmotljivosti. Že njegova trditev, da proletarci nimajo domovine, nas v tem potrjuje. Ni človek samo materija, tudi duh je; ne živi le od kruha, temveč tudi od duha. Marx je motril družbo skozi nemška očala, mi pa jo gledamo skozi svoje slovansko srce. Med motive pa, ki vodijo v delovanju posameznikov in narodov, spada tudi ljubezen do naroda in države.

Mi narodni socialisti gojimo ta idealizem. Mi vemo, da je za uresničenje socializma potreba spremeniti način proizvajanja dela in dobička. Nam je znano, da je potrebna izprememba materijalnih življenjskih pogojev ali pa izprememba sama ne zadostuje. Treba je, da ljudje tudi v svoji notranjosti postanejo socialisti. Potreben je socialističen **mentalitet.** Vsega ne moremo doseči z nepremišljeno naglo revolucijo, zato smo mi za metode **evolucije.** Predvojni socializem ne more ostati povojni socializem. Mi potrebujemo nov socializem, zato bomo delali za njega po svojem globokem prepričanju in znanju, ne pa po diktatu od zunaj.

Ker je torej jasno, da je treba človeku in narodu idealov, da jih vodijo pri njihovem delovanju tudi idealni motivi, je potreba te idealne motive gojiti in mi to delamo. Pri tem se ne izgubljamo v utopijah, temveč imamo točno konkretizirano sliko našega cilja in naših sredstev. Na narodni podlagi izpopolnjujemo socializem. Stopnjevaje, trezno, toda sigurno. Nočemo žrtvovati niti socializem nacionalizmu, niti tega socializmu. Za nas se oba spopolnjujeta. Vemo, da je danes težko dokazati ljudem pravilnost takega srednjega naziranja, danes ko so ljudje zbegani in letajo za ekstremi. Toda prepričani smo, da je naša pot prava in da pride naš čas, čas narodnega socializma. Ne na levo, ne na desno — temveč naravnost naprej.

Vstanimo k novemu življenju

Današnji svet je pokvarjen, kakor še nikoli. Idealizma skoro ni več. Vsepovsod je zagospodoval izključni materijalizem. Danadanes so bele vrane tisti, ki se vnemajo za ideale. Zasmehovani so in omalovaževani. Poštenost se nič več ne ceni. Za naivnega te imajo in v obraz se ti smejejo, če ti je bila dana prilika okoristiti se, pa se je nisi poslužil.

Vse se oklepa močnejšega, četudi je korupten in nasilen. Drug za drugim drve v tabor mogočnežev in nasilnežev. Vsak dan je večje število janičarjev.

Kje je danes požrtvovalnost, kje nesebičnost? Vsak misli le na svoj lastni jaz, na svoj dobrobit, vse drugo mu je postransko. Kaj če propade narod, glavno je, da živi on, in sicer dobro živi. Na egoizem naletimo povsod. Egoizem daje pečat današnji dobi, je gonilna sila družbe, ki pa je ne žene navzgor, temveč navzdol v prepad. V zgodovini najdemo več takih primerov. Znana je usoda Jeruzalema.

Velika noč prihaja v tem težkem času, kot odrešiteljica. Kako blagodejno bodo vplivali na nas velikonočni zvonovi. Aleluja bo odmevala v naših srcih in jih dvigala iz težkega vsakdanjega življenja. Vsaj za trenutek bo bolje, ker se bodo naše misli oddaljile od sedanjega skvarjenega in krivičnega sveta. Vsaj par dni bomo živeli novo življenje in razmišljali o Kristovem evangeliju. Potem začne zopet staro življenje. Le malokateri se bo poboljšal. Slastem življenja se je težko odreči. In, čeravno je Kristov nauk o bratstvu in ljubezni do bližnjega čudovito lep, ostal bo samo v knjigah in besedah dokler bo predmet kupčije. Gospodarsko močnejši bo pritiskal še nadalje na svoje podložnike, ki so odvisni od njega, da izžme iz njih zadnjo kapljico krvi. Sužnji pa bodo naprej hlapčevali in tožili. — Tak je današnji svet.

Marsikdo je zaradi tega obupal. Mi ne obupamo, temveč gremo naprej, na delo za naše pravo, ki ga je oznanjal Kristus že pred dva tisoč leti, uverjeni, da mora dobra stvar končno zmagati. Izkušnja je med tem časom pokazala, za brez smotrene organizacije vseh tlačenih, brez idealizma voditeljev ne bo zmage človečanske misli, ker se privilegiranci ne bodo samovoljno vdali in odrekli svoji udobnosti. Naš končni cilj, za katerega se borimo, je resnično bratstvo, enakost in svoboda.

Zato se bomo borili, ker v organizaciji je moč. Velikonočni zvonovi pa nam oznanjajo lepšo in boljšo bodočnost.

Stavka krojačev je končana

in podpisana je nova kolektivna pogodba. Po novi kolektivni pogodbi so sledeče urne mezde: v I. razredu za veliko delo 6 din, za malo delo 5.50 din in za delo v «roko» 3.25 din; v II. razredu: 5.25, 4.50 in 3 din; v III. razredu 4.50, 3.75 in 3 din. Tako so se dosedanje mezde zvišale za povprečno 10 do 25%. Za delo, ki se plačuje po kosih, so mezde višje okoli 10%.

Delovni čas traja od 8 do 10 ur dnevno, prepovedano pa je nositi delo po delopustu domov.

Pogodba velja do 1. februarja 1939, odpovedljiva pa je mesec dni pred potekom njene veljavnosti. Če jo nihče ne odpove, se veljavnost avtomatično podaljša za leto dni.

S podpisom je končan spor in krojaški pomočniki so se vrnili na delo.

Bogatinom in revežem je enako prepovedano hoditi po svetu razcapan, spati pod mostovi in v lakoti krasti kruh.
(Anatole France.)

Razlika med ljudožrci in civiliziranci je menda samo v tem, da ljudožrci nasprotnika ubijejo in pojedo, civiliziranci pa ga ubijejo, pokopljejo, mu postavijo na grob križ in molijo za dušo pokojnika. Zgledi namreč tako uče.

Domače politične vesti

Gospa Franja dr. Tavčarjeva umrla.

Za večno je zatisnila oči dolgoletna voditeljica narodnega ženstva ga. Franja dr. Tavčarjeva.

Ni dolgo tega, kar je praznovala svojo 70 letnico v dobrem razpoloženju, toda bolezen jo je kmalu nato priklenila na posteljo in se je njeno zdravstveno stanje slabšalo od dneva do dneva.

Pokojnica je bila ena prvih narodnih žena in je bilo njeno delo posvečeno zgolj ubožcem, ki so imeli v njej veliko dobrotnico.

Na vidnem mestu je sodelovala pri zbiranju podpisov za majsko deklaracijo.

Znana je bila kot velika dobrotnica dijaštva, za katerega je imela vedno odprte roke.

Zaslužno in požrtvovalno narodno delavko ohranimo v hvaležnem in častnem spominu.

Nove določbe obrtnega zakona.

Ministrstvo trgovine in industrije je izdelalo novo nivelizacijo obrtnega zakona, ki ga je vposlalo na vpogled in študij banovinam, delodajalskim in delavskim zbornicam.

Delodajalci so že stavili svoje predloge v smeri poslabšanja.

Ker obsega novi osnutek mnogo paragrafov, je dolžnost, da delavstvo zavzame krepko stališče potom svojih delavskih zbornic, da se namera poslabšanja ne uresniči.

Doslej dosežena delavska varstvena zakonodaja se ne sme okrniti, marveč zboljšati.

Minister soc. politike Cvetković je na nekem shodu Jugorasa izjavil, da hoče naša država reševati delavske probleme brez receptov iz inozemstva.

Mnenja smo, da bi recept iz Češkoslovaške prav nič ne škodil.

V Jugoslaviji ima kmetski stan, ki je najštevilnejši, sorazmerno najmanjše dohodke. Vsi dohodki prebivalstva so leta 1937. znašali 44.2 milijarde din. Od tega odpade na vse nekmetsko prebivalstvo 6710 din letnega dohodka, na kmete pa povprečno po 1837 din na leto. Torej bi se dalo še vedno kaj iztisniti iz njih —.

Zgodovinski razvoj naše literature

od leta 1551. dalje, je pred kratkim prikazal **Josef Hora,** največji sodobni češki pesnik, ko je predaval v praškem klubu narodno-socialistične stranke o literarnih stikih med Čehi in Slovenci. Zanimivo predavanje je vzbudilo v čeških krogih mnogo zanimanja.

Umetnost postali bogat ni v bistvu nič drugega kakor umetnost prilastiti si premoženje drugih ljudi. (Wieland.)

Naš napredek

V poslednjem času se je v zvezi s proračunskimi razpravami v narodni skupščini pisalo in govorilo o gospodarskem napredku naše države. Resnično, če z bežnim pogledom preletimo številke objavljenih statistik, vidimo precejšnjo prosperiteto. Proizvodnja je narasla, posebno rudarska in nič manj se ni dvignilo poljedelstvo. V zvezi z naroščanjem proizvodnje se je silno dvignila zunanja trgovina, katere bilanca znaša 1.038 milijonov dinarjev ali malo manje kot 250% več kot leta 1936. Čisti dobiček Državne hipotekarne banke znaša za leto 1937. 44.1 mil. dinarjev, kar je za 2.3 mil. dinarjev več kot prejšnje leto. Jugoslovenska narodna banka je imela v preteklem letu 56.5 mil. din dobička in to je 37.8% več od 1935. leta. Javna dela so zasnovana na mnogo širši podlagi in zanje so namenjene stotine milijonov. Vse te številke nam pričajo o ogromnem poletu našega narodnega gospodarstva. A napredek se ne opaža samo v državnih ustanovah. Tudi industrija v rokah privatnega kapitala se je močno pojačala. Samo v poslednjem času se je povečalo število tvornic za 307, ki sorazmerno s tem tudi bruhajo na tržišča vedno večje količine izdelkov. K temu razmahu naše industrije je v največji meri seveda pripomoglo vsestransko oboroževanje, katerega številke navdajajo vsakega trezno mislečega človeka z grozo.

S tako močnim podvigom narodnega gospodarstva in povečanjem proizvodnje je popolnoma razumljivo, da je naraslo tudi število zaposlenih delavcev. Če primerjamo številke zaposlenega delavstva pred petimi leti z današnjim, vidimo sledeči odnos:

1933. l. vseh zaposl. delavcev 482.449
1938. l. vseh zaposl. delavcev 621.774

A delavstvo ni pridobilo v poslednjem času samo v pogledu povečanja zaposlitve. Socialna zakonodaja kaže velik napredek. Uspehi uvajanja minimalnih mezd se že kažejo, čeprav še ne v vseh krajih enako zadovoljivo. In če se ozremo na povprečno plačo našega delavca, vidimo, da je od lani, ko je znašala 21.73 din, poskočila letos na 23.07, kar še ne kaže popolnoma zdravega stanja, a se vendar kot napredek mora pozdraviti. Opaža se velik napredek v mnogih gospodarskih panogah. Ali to je samo enostranski napredek, ki bi ga lahko imenovali pozitivnega. Pregledati pa moramo tudi nasprotno stran. Za delavca ni važno samo povečanje plač, ampak mnogo važneje je, kakšni so pogoji njegovega življenja. Za delavca so važne cene živil, stanovanj, oblačil. In s te strani moramo pogledati napredek v zadnjem času. Ali je tudi ta toliko razveseljiv kot je napredek v proizvodnji?

Toda na žalost tu o kakem napredku ne moremo govoriti. Kajti vzporedno s povečanjem delavskih mezd rastejo tudi cene življenjskih potrebščin. Živila se od dne do dne podražujejo, hišni lastniki dvigajo stanarine in to zelo nesorazmerno z dviganjem plač. Lep primer imamo v Beogradu, kjer so se dnevnice nekaterim vrstam delavstva dvignile za 2—3%, kar so pa hišni lastniki takoj pograbili sebi v prilog in povišali stanarino za 5—15%. Tako imamo v Beogradu stotine primerov, kjer delavska družina daje za stanarino 30—59 odstotkov svoje plače. Mnogo boljši položaj ni niti pri nas.

To bi bila nekoliko temnejša stran vsestranskega napredka, pri kateresi se nam nehote vriva sumnja, ali ni to morda samo taktično manevriranje kapitalizma, ki na eni strani delavcu povišuje plače za 2—3%, na drugi mu pa za trikrat toliko procentov poviša cene življenjskih potrebščin. In še nekaj se ne strinja s splošnim napredkom in ga nam prikazuje v nekoliko čudni luči, in sicer, vrste brezposelnih se od dne do dne množijo, o čemer sicer poročila dnevnih časopisov nimajo dosti poročati, kar pa prav dobro razberemo iz statistik borz dela, kjer opazimo sledeče naraščanje brezposelnosti:

1936. leta je bilo brezposelnih 417.904
1937. leta je bilo brezposelnih 491.139

Torej silno velik in nerazveseljiv prirastek, h kateremu pa niso všteti niti poljedelski delavci, niti oni, ki se na borzi dela sploh ne javljajo. O tem, da je brezposelnost v naši državi neupravičena, vsaj v večjem obsegu, ni vredno izgubljati besed, kajti država je vendar dežela naravnih bogastev, kot se tako pogosto poudarja, ali obenem tudi dežela prepotrebna ogromnih investicij za javna dela, kjer bi se lahko zaposlile množice brezposelnega delavstva. Mimogrede naj še omenim, da je v Jugoslaviji zaposlenih okoli 140 tisoč tujcev.

Čeprav ne moremo oporekati pozitivnemu vplivu, ki ga ima aktivna trgovinska bilanca, povečanje rudarske in industrijske proizvodnje in s tem povečanje števila zaposlenih, vendar se za ta napredek ne moremo preveč navduševati, ko vidimo, da so koristi odnesli v veliki meri le industrijalci, ki zaradi povečane proizvodnje prejemajo seveda primerno mastnejše dividende, medtem ko so široke narodne mase, posebno delavske, ostale v istem težkem položaju, sicer s povečanimi plačami, a tudi s povečanimi izdatki za življenjske potrebščine, kar se medsebojno uničuje. Delavstvo z veseljem priznava vsak napredek narodnega gospodarstva, ali navduševati se more zanj šele tedaj, ko bo od tega napredka imelo korist vse naše delavno ljudstvo.

Ali kakšen napredek moremo pa vendarle zabeležiti kot svetlo stran poslednjega časa in to je velik razmah delavske zavesti, ki se opaža v podvojenem zanimanju za delavske organizacije. Delavstvo se vedno bolj zaveda pomena delavskih organizacij, vedno bolj čuti potrebo po skupnem nastopu vseh delavcev v borbi za ustvarjenje svojih ciljev, zato je število naorganiziranega delavstva vedno manjše. To je napredek, ki se ga moramo razveseliti in ki nas navdaja z vero v skorajšnjo boljšo prihodnjost našega delavstva.

R. K.

Vprašanje kolektivne pogodbe za stavbno delavstvo

Zastopniki delodajalcev in delojemalcev stavbne stroke so se v več mesečnih pogajanjih posvetovali o novi stilizaciji in dopolnitvi kolektivne pogodbe za stavbno delavstvo, katere veljavnost je potekla z dne 31. marca 1938.

Pri razpravah so sodelovali stalno zastopniki Združenja pooblaščenih graditeljev, Združenja zidarskih mojstrov, Združenja tesarskih mojstrov in Inženjerske komore, delno tudi zastopniki Združenja zidarskih mojstrov iz Maribora ter sekcije Pooblaščenih graditeljev iz Maribora, delavstvo pa so zastopale vse štiri trokovne organizacije, in sicer SGRJ, JSZ, NSZ in ZZD.

Dosežen je bil sporazum glede besedila kolektivne pogodbe, večje ovire pa so nastale pri reševanju vprašanja novih mezd, kjer ni bil dosežen sporazum. Obe stranki sta se sporazumeli, da naj se to vprašanje končnoveljavno rešuje v smislu čl. 15 uredbe o določanju minimalnih mezd, poravnavanju in razsodništvu v poravnalnem postopku pod predsedstvom kraljevske banske uprave. Tozadevno sta se obe stranki potom Delavske zbornice obrnili na Inspekcijo dela, da čimprej skliče poravnalne razprave.

Za razdejanje svetovne vojne je bilo mobiliziranih 73,950.000 mož, od katerih je bilo ubitih 10,240.000 in ranjenih 20,000.000 Bodoča vojna, ki jo pod protektoratom velekapitala pripravlja fašizem, ne bo nič manj strahotna. Velekapital pomni, da je zaradi svetovne vojne zaslužil «samo» 112 milijard din. Za to vsoto bi se mogla zgraditi za vsako družino v Franciji, Angliji, Belgiji, Nemčiji, Rusiji, Usa in Kanadi po ena vila v vrednosti 1,200.000 din. Od ostanka bi se še mogla zgraditi v vseh naštetih državah v vsakem mestu z nad 200 tisoč prebivalci po ena bolnišnica za poldrugo milijardo dinarjev, po ena knjižnica za poldrugo milijardo dinarjev, po ena univerza za milijardo 800 milijonov dinarjev. In še bi ostale ogromne vsote denarja. Tako pa nimamo ničesar...

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Takih, kakor si ti, najdemo vsak dan! Samo da ganem s palcem na nogi!»

Vsako jutro, zlasti ob ponedeljkih, so se zbirali ob ograji brezposelni in odhajali opoldne ali šele proti večeru malodušno proti Pragi ali iz predmestja na polje, na neznana polja, ki so bila prazna v julijskih dneh.

In tam pri njih, pod Jožetovo vasjo! Od polja do polja hodijo gospodarji, se ustavljajo, snemajo klobuke in si otirajo pot s čela. Z lok prihaja duh po senu in od trstičja puhti vlaga. Kósec je izpeljal mlade in družine škorcev, ki so oprezovali za drevesnimi sadovi. Tako je v julijskih dneh. Z ognjeno solnčno kroglo na modrem nebu. Senožeti slastno dišijo, smola curlja po zardelih deblih borovcev, kuščarica se peče na strmini pri vhodu v vas. Tako je v julijskih dneh! In večeri naznanjajo mesečno ali zvezdnato noč nad potokom. V njem čutiš svoje telo kakor bogastvo, kakor razkošje. V tolmunu pod teboj se kopljejo konji. V dolgih senčnih progah na bregu je izginil zaljubljen par. Kako medeno diši detelja!

Na razriti poti mimo gramoznice moreš edinole vzdihovati po tem razkošju.

Kako morejo ljudje tu, v koloniji, v tesnih kočah, v somraku in vlažnih kotih prebiti deset, dvajset let? Ali celo življenje?

Na stavbi so Škardo že pozabili.

Prišel je avgust, toda tedna še ni bilo konec, sobota se še ni začela. Na krivem terenu pri stavbi se je prevrnil tovorni avtomobil s peskom in zasul Tomševega sostanovalca. Z ostrimi lopatami in se vrgli na grmado peska. Nikoli, niti takrat, kadar so delali v akordu, niso kopali tako kakor zdaj. Ali ga mar ni zasulo in zadušilo? Celo z golimi rokami so grebli prekleti zasip in zagrizli bi se vanj tudi z zobmi. Končno so Švarca oprostili. Ni več dihal. Dvignili so ga, mu razširjali prsni koš in ga polivali z vodo. Noge so mu tičale pod robom prevrnjenega avtomobila, ki so ga šele zdaj skušali zopet postaviti. Motor je že deloval, toda Švarc doslej še ni kazal znakov življenja. Saj ima zmečkan prsni koš! Končno! Končno je izdihnil ali vdihnil! Končno je poskusil odpreti oči! In začel je pljuvati pesek in kri.

Avtombil je že stal na cesti pripravljen za nadaljnjo vožnjo.

«Ne bojte se, tovariši,» je s težavo spravljal iz sebe ranjenec, «nič hudega ni.»

Toda noga je zatekala, komaj so mu mogli sezuti čevelj.

Naložili so ga in Tomeš se je z njim odpeljal v splošno bolnišnico.

«Hvala Bogu, da si jo odnesel tako poceni, fant,» je govoril Švarcu, «mislil sem, da si že preskrbljen kakor Škarda.»

«Da, to mi je všeč; ležal bom in bolniška blagajna mi bo dajala podporo in žena bo vesela.»

Šofer in Jože sta ga prenesla v sprejmnico ter potrpežljivo čakala, kdaj ga bodo vzeli.

«Bom že še kaj prišel, nič se ne boj», je skušal tolažiti Tomeš ranjenca. In Švarc je bil tega vesel.

«Prinesi mi kovčeg. Brez kovčega bi ne bil človek», se je smehljal z okrvavljenimi usti.

In Jože je čutil, kako ga je s tem človekom zvezalo prijateljstvo. Vzrok tega je največ trpljenje, ki nas približuje ljudem.

«Fuj!» si je oddahnil šofer, ko sta odhajala, «kakor bi me držala smrt za vrat. In pristavil je: «Da bi si le kakih sitnosti ne nakopal s tem!» Pri vežnih vratih se je zaletel v strežnico, urno zaprl roke in jo stisnil.

Kriknila je nekaj o predrznosti.

«Če bi vas kdaj veselilo, vas za to popeljem, gospodična», se je smejal šofer. Bil je prikupen dečko in strežajka se je z nasmehom obrnila k njemu rekoč:

«In kdaj bi bilo to? Tu sem na internem številka dvajset.»

«Prav, gospodična! Pridem po vas!» je klical šofer. In ko je sedel za volan, je rekel Jožetu: «Če imaš avtomobil, si jih lahko privoščiš, kolikor te je volja. Te mrcine so kakor delane za avto.»

Švarca so položili na interno kliniko številka petnajst. V nedeljo, ko je Tomeš prišel k njemu, se malo z njim pogovoril in potem odhajal iz zadnjega trakta poslopij splošne bolnišnice, je srečal Magdaleno. Ležala je na številki dvajset.

Silno se je prestrašila in se hotela izmuzniti. Ujel jo je za plašč. Bleda od presenečenja sta gledala drug drugega.

«Kaj iščeš tod?» je spregovorila in oči so se ji sovražno zasvetile.

«Iskal sem te v Pragi. Kaj pomeni tisto pisanje? Ti si si dala odpraviti? Kaj si storila, Magdalena?»

«Jaz? Kaj si ti storil!»

Jožeta je spreletelo, da je v njenem glasu nekaj sivega kakor belouška. Nehote je pogledal predse na tla, ali se ne plazi tam kača, nemara pa se je nenadno zavedel krivde, da je sklonil glavo.

«Nisem se hotel izogniti dolžnosti, Magdalena; to bi pač lahko vedela!»

«Sploh pa, gospod,» je dejala bleda in tresoča se po vsem telesu, «kaj hočete od mene?»

Obrnila se je in odšla.

(Dalje prih.)

Zunanje politične vesti

Francija. V ospredju zunanjepolitičnih dogodkov je vsekakor francoska vladna kriza Leona Bluma, ki je s svojim finančno sanacijskim načrtom prodrl s pičlo večino v parlamentu, toda je bil trdno prepričan, da bo z načrtom propadel v senatu. In res se je tako zgodilo.

Leon Blum bi lahko izbral drugo pot, da izvede svoj finančni sanacijski načrt, pa tega ni storil. Na širši seji glavnega odbora socialistične stranke je svoj postopek utemeljil z besedami: «Nisem hotel izzvati revolucije.»

Smatral je, da napravi greh napram narodu, ako bi v sedanjih težkih in zunanjepolitičnih zelo resnih in važnih političnih dogodkih tiral svojo domovino v hujše težave in morda nesrečo.

Ljubezen do domovine je prevladovala nad strankarsko politično strastjo.

Na podlagi njegovega poročila in utemeljitve svojega postopanja se je razvila zelo obširna debata, katere rezultat je bil, da se je dala Bluma popolna svoboda, da odloča o vseh važnih notranje in zunanje političnih vprašanjih.

Med tem je sestavil vlado Daladier, ki nima preveč zaslombe na desnici in ji že sedaj prerokujejo zelo kratko življenje in to le začasen izhod iz notranje krize.

Socialisti in republikanska federacija so sklenili Daladierjevo vlado podpirati le od slučaja do slučaja, od vprašanja do vprašanja. Zato je tudi stabilnost Daladierjeve vlade ogrožena.

Ako pa je res, da so se zadnje dni v Franciji angleški finančniki, ki so odgovornim činiteljem ponudili ogromen kredit od 50 milijard frankov, s katerim bi se Francija rešila finančnih težav in bi se ji posrečilo urediti eno svojih najbolj aktuelnih gospodarsko političnih vprašanj, potem bi bila gotovo posledica, da bo Francija dobila močno, krepko in stabilno vlado, kar je v interesu evropske konsolidacije le želeti.

Anglija je spravila pod streho svoj italijansko-angleški sporazum, ki ureja zadovoljivo vprašanja v sredozemlju in Sueškem prekopu. Sporazum bo baje podpisan in objavljen še pred Veliko nočjo.

Ministrski predsednik Chamberlain pa podaja izjave, ki so zelo dalekosežne. Tako je izjavil glede Češkoslovaške, da bi se Anglija, ako bi izbruhnila vojna zaradi Češkoslovaške, zelo premislila ali se je udeleži ali ne. K temu koraku bi se odločila le, ako bi bila svoboda Angleške ogrožena.

Delati pa hoče z vsemi silami, da se ohrani svetovni mir.

Nemčija je zadnjo nedeljo izvedla plebiscit o priključitvi Avstrije k Nemčiji. Za priključitev se je izreklo 99.02% vseh prebivalcev oziroma volilnih upravičencev. Hitler je dobil s tem skoro 100 odstotno zaupnico, zato je v svojem zahvalnem govoru po radiu izjavil, da smatra zadnjo nedeljo za svoj najsrečnejši dan v življenju.

Češkoslovaška se trudi v okviru demokracije urediti vsa sporna vprašanja, ki ogrožajo zunanjepolitičen mir.

Odrejeno je že, da se ima izdelati obljubljeni štatut za končno ureditev vprašanj, ki se tičejo zaščite narodnih manjšin, na podlagi zbranih obstoječih zakonov in uredb in naredb, ki so doslej urejale manjšinska zaščitna vprašanja. V kaka anvanturistična pogajanja za avtonomistična ali federalistična gesla narodnih manjšin, se pa Češkoslovaška vlada pod nobenim pogojem ne bo spuščala, zato, ker hoče do skrajnosti braniti in ohraniti suverenost češkoslovaškega naroda.

Hlinka, ki se je s svojim izdajalskim načrtom avtonomične borbe Slovakov naslonil na narodno oporo nemške in madžarske narodne manjšine, izgublja na terenu, ker se mu izneverjajo cele kompletne organizacije, ki ga raje zapuste, kakor da bi podpisale navaden izdajalski načrt Hlinke.

Ministrski predsednik dr. Hodža, ki je sam Slovak, pridobiva vedno več pristašev med Slovaki, kar pomeni, da so njegove poštene, demokratične in odločne izjave pustile najglobljі vtis pri vseh, ki jim je ljubezen do domovine več kakor politične avanture spekulantov, ki hočejo loviti ribe v kalni vodi Evrope.

Mezdno gibanje delavstva pri TPD

Delavci cementarne, apneničarji in rudarji imajo novo kolektivno pogodbo

Veliko je bilo razgovorov in posvetovanj, toda lahko rečemo, da ni nihče pričakoval, da bodo tudi rudarji dobili novo kolektivno pogodbo, saj stara ni bila odpovedana.

Odpovedana je bila kolektivna pogodba za delavstvo cementarne v Trbovljah in za delavstvo, ki je zaposleno pri apnenici v Zagorju. Vsi ti delavci so pričakovali, da bodo dobili novo kolektivno pogodbo, s katero se jim bo položaj izboljšal; dočim so rudarji zaprosili ponovno le za enkratni nabavni prispevek.

Družba pa je odgovorila, da želi na splošno rešiti vsa vprašanja delavstva, ki je zaposleno pri družbi ter da želi urediti vsa vprašanja za daljšo dobo in tako se je tudi zgodilo. 1. maja stopijo v veljavo tri nove kolektivne pogodbe za delavstvo TPD in s temi pogodbami je urejeno delavno razmerje za te delavce za 16 mesecev, če seveda ne pride do kakih nepredvidenih pretresov v našem gospodarstvu.

Vse tri pogodbe so do 30. aprila 1939 neodpovedljive, nato pa se vsaka lahko odpove v štirih mesecih, če pa se življenjske razmere bistveno izpremene, je dana možnost, da se v teku 14 dni ponovno prično pogajanja, ki morajo biti v teku 8 dni uspešno zaključena, v obratnem primeru pa imata obe stranki pravico odpovedati kolektivno pogodbo v teku enega meseca.

Vsemu delavstvu TPD pa bo ta izplačala 15. aprila enkratni nabavni prispevek v iznosu 200 Din oženjenim kopačem in vsem onim oženjenim delavcem, ki spadajo v to kategorijo, vsem samcem 150 Din; onim oženjenim, ki spadajo v kategorijo učnih kopačev pa 150 Din, samskim pa 125 Din; oženjenim vozačem in onim oženjenim, ki spadajo v to kategorijo 125 Din; vsem ostalim pa po 100 Din. Ta prispevek dobijo vsi delavci, če so zaposleni vsaj tri mesece pri družbi.

S 1. majem pa stopijo v veljavo mezde, katere je imelo delavstvo leta 1929., v času najboljše konjunkture. Povišajo se tudi vsi obstoječi akordi in doklade za 6 odstotkov.

Mezde rudarjev in delavcev v cementarni so enotne, dočim so mezde delavcev, ki so zaposleni pri apnenici sledeče:

I. kategorija 33 din, II. kategorija 30 din, III. kategorija 27·50 din, IV. kategorija 22 din. Vsem tem delavcem se pa prizna tudi stanarina, katere dosedaj niso prejemali.

Pa so v bistvu glavne pridobitve, ki si jih je priborilo organizirano delavstvo, posamezne kolektivne pogodbe pa vsebujejo še več manjših pridobitev.

Uspeh je delen, toda vendar zadovoljiv, če pomislimo, da je večina delavstva nezavednega in neorganiziranega in da ni uspeh večji so krivi prav ti mlačneži, ki s svojim postopanjem in nezavednostjo rušijo enotnost delavstva. Vsi uspehi pa so odvisni od organizacijske moči in povezanosti delavstva, zato je menda zadnji čas, da delavstvo, ki stoji obstrani spozna in uvidi, da s tem ne škoduje le sebi, temveč tudi vsemu ostalemu delavstvu, ki se uspešno bori za delavske in svoje pravice ter sploh vsemu napredku.

Zato opozarjamo delavstvo, da naj ne kritizira in da naj se ne razburja, temveč naj raje pristopi v organizacijo in v prvi borbi bodo lahko vsi spoznali, kaj pomeni organizirana moč.

Iz naših delavskih krajev

Podružnicam, odbornikom, in članom NSZ želimo Vesele velikonočne praznike.

Izvrševalni odbor NSZ

Medvode

Naša podružnica je na svoji seji dne 9. aprila t. l. sklepala glede tombolske prireditve, katera se bo vršila dne 12. junija, v slučaju slabega vremena pa 19. junija 1938. Ker smo dobili prošnjo za tombolo ugodno rešeno, je čas, da z delom pohitimo. Odbor je izvolil tombolski odsek s tov. Ovnom na čelu. Ta odsek ima skrbeti za vse potrebno, dela bo dovolj in zato prosimo tudi vse tovariše naše podružnice, da se udeleže seje, kjer se bo razdelilo delo za predpriprave. Vse ostale podružnice pa prosimo, da nam tombolskih tablic ne vračajo, temveč, da nas po svojih močeh podprejo. Vsem ostalim naročnikom in članom N. S. Z. vošči odbor Veselo veliko noč!

Črna pri Prevaljah

Ko so bile razpisane občinske volitve v Črni — kamor po komasaciji občin pripada tudi Podpeca s Haleno ter Urško goro — je bilo nacijonalno delavstvo pred odločitvijo, ali naj se gre v volilni boj samostojno ali sklene sporazum z drugimi skupinami, ali ostane doma.

Po daljšem razmotrivanju je bilo sklenjeno, da se po tem volilnem sistemu najde na vsak način pameten in temu odgovarjajoč sporazum.

Sklicali smo v ta namen sestanek in povabili na razgovor obe močnejši skupini. Udeležila se ga je prva skupina po svojih zastopnikih, medtem ko je druga skupina poslala samo svojega delegata, ki se pa ni spustil v pogajanje. Delegat ni imel zato mandata, ampak je že pred pričetkom izjavil, da njegova skupina ne gre v nikaka pogajanja in sporazum, ker ima svojo listo povečini že setavljeno. Na ta način sporazuma v celoti ni bilo mogoče izvesti in se je določilo da liste sploh ne postavimo. Naš pooblaščenec ing. Fettich, si je še enkrat prizadeval priti do razumevanja za skupno listo, od druge skupine pa je sprejel negativen odgovor, češ da oni ne potrebujejo ne enega in ne drugega, ker so si bili najlaže sigurni, da je zmaga na vsak način njihova.

Nacijonalno delavstvo pa se je vseeno odločilo in sestavilo samostojno listo z nosilcem g. Ivan Turkom. Toda tik pred zaključkom dobe za vlaganje list, smo prejeli ponudbo od prve skupine za skupen nastop, z motivacijo, da gre njihova skupina kljub temu, da je močnejša na našo listo in sicer da jim odstopimo do 20 osem mandatov, nam ostane župan in še 11 odbornikov. Ponudbo smo prejeli, ker je bila s tem zmaga zasigurana. Dobili smo v upravo dva naša delavca in štiri v odbor, a ostale odbornike poznamo po večini že iz preteklega delovanja v občini, kot može sposobnosti in so delovali za dobrobit vseh občanov. Pri nasprotnikih je ta skupnost delovala kot bomba. Najprvo sploh niso mogli do sape, potem so pa izbruhnile na dan vse njihove prejšnje strankarske strasti, ki jih poznamo že iz prejšnjih političnih dob. Razvili so agitacijo, seveda bolj zakulisno, z upanjem na zmago. Vsa čast pa na tem mestu naprednemu nameščenstvu in delavstvu. Glasovali so kompaktno za našo listo. Ko so nasprotniki po volitvah videli zmago nacijonalne liste, so skušali v naše vrste zanesti razdor z raznimi neresničnimi vestmi in napadi na funkcijonarje. Našim delavskim funkcijonarjem je bil ponuden predlog za razgovore o skupnem nastopu z njimi, toda sta dva od njih ta predlog kratkomalo zavrnila. To je sama resnica in brez stvarne podlage, res pa je, da se je od naše strani večkrat dala inicijativa za istega. Vemo, da večina delavstva ne odobrava tega njihovega nastopa, toda je le nekaj parasitov, po katerih se morajo ravnati tudi ostali. Raznašalcem teh neresničnih vesti pa bomo dali priliko, da se pogovorimo na sodišču, ako tega prej ne popravijo na miren način.

*

Zadnje občinske volitve, ki so se vršile dne 27. marca t. l. v Črni, so pokazale, da Črna ni tako rdeča kot so si mislili naši gospodje sodrugi. Računajoč na svojo absolutno zmago, dovoljno konservativni in ne verujoč v moderne čudeže, so popolnoma prezrli dve važni politični edinici, ki imata v tej občini velik vpliv na ugled.

Ti dve edinici JNS in JRZ sta hoteli, da se gospodari v Črniski občini v treh, kot do sedaj. Že tudi prav in tudi uspeh tega skupnega dela je bil viden. Ta složnost je pa tudi velikega vzgojnega, kakor tudi gospodarskega pomena, s posebnim ozirom na položaj, ki ga zavzema občina, tu na skrajni točki državne meje.

Toda naši gospodje «sodrugi» so kar pogazili načela demokracije s tem, da so hoteli postati absolutni gospodarji občine.

Ker pa edinici JNS in JRZ kot taki nista bili zadovoljni in ker nista hoteli širiti politične nestrpnosti in mržnje v sedanjem času in na tej naši skrajni točki, ter obsojajoč netaktnost in nedemokratičnost naših gospodov «sodrugov» in za prospeh občine sta sklenili JNS in JRZ vložiti skupno listo.

Ta dogovor med JNS in JRZ za skupen nastop pa je popolnoma spravil iz ravnotežja socialiste, ki v svoji konservativnosti pač niso verjeli v tak čudež. JNS in JRZ; v skupnem objemu! Res strašno je to slišati! In povrh tega ta prirepek 7SZ. Ko bi vsaj teh ne bilo ter njenih veljakov in teh preklicanih priganjačev!

V tej zaprepaščenosti so sploh pozabili, da se NSZ kot strokovna organizacija sploh ne more in tudi ne sme politično udejstvovati, ker bi s tem svoj delokrog prekoračila. In to je po pravilih NSZ nedopustno. Res je pa, da je večina članstva NSZ včlanjena tudi v politični organizaciji, to je v JNS, kjer se lahko članstvo tudi politično udejstvuje.

Zato je to grda laž «Delavske politike», da bi bila NSZ kot kak prirepek JNS ali JRZ. Še ostudnejša laž je trditev, da so gospodje okoli NSZ priganjači tistih, ki zagovarjajo v občinski politiki le rudniški kapital. Da tudi to ni res, se vidi iz gornjega odstavka. Kajti NSZ do danes še nima svojega oficielnega zastopnika v občinski upravi. Zato se kar čudimo temu naivnemu dopisniku «Delavske politike», odkod dobiva takšne slane informacije, da jih potem servira svojim čitateljem. Da poudarimo še enkrat: NSZ je iznad dnevne politike, strogo strokovna organizacija, doslej še nenavezana na nobeno stranko.

Res pa je, da je bilo vsemu članstvu NSZ na sestanku pojasnjeno, kako so potekla pogajanja med JNS in socijalistih na eni strani in pogajanja slednjič med JNS in JRZ na drugi strani. Tako je bilo vse članstvo NSZ kakor pozneje skupno na sestanku JNS točno poučeno o končnem političnem položaju.

Seveda gospodom «sodrugom» pa se ni zdelo vredno pojasniti svojim članom želje obeh političnih skupin, za zopetnim skupnim, složnim delom v občinski upravi.

Da bi pa še bolj premotili in uspavali svoje ovčice, so kuhali ogenj in žveplo v «Delavski politiki», na vse one elemente, ki so se hoteli lepo razgovoriti in sporazumeti v vseh vprašanjih, ki tarejo posamezne skupine.

JRZ je bila pripravljena celo odstopiti županski stolček gospodom sodrugom, samo, da bi se lepo in mirno pobotali brez «trenja».

Jasno je, da taka politika egoizma in nedemokratičnosti ne more roditi uspeha. Pa tudi lista gospoda Kneza je bila zelo površno sestavljena ter ni nudila nobenega jamstva za uspešno delovanje v gospodarskem oziru.

Lista pa, ki je bila položena v sračje gnezdo, se je srečno zvalila.

Ako danes JRZ pravi: Turk je naš! Ima prav! Če je JNS istih misli, ima tudi prav. Če pa vsi trdijo, da je Turk naš, je pa to najbolj prav, ker mož to zaupanje tudi zasluži, z njim pa tudi celotni odbor, brez spodtikanja v one, ki so prišli okrasit naše sračje gnezdo z rdečim perjem.

Če pa pogledamo v sosedno občina, moramo ugotoviti, da so si morali socialisti s pomočjo prirepka NSZ obdržati svoje stolčke v občini. Tudi tako je prav!

Kranj

V nedeljo, dne 10. aprila t. l. se je vršil v prostorih Narodnega doma v Kranju občni zbor podružnice NSZ. Udeležba sicer ni bila tako številna, kakor bi to odgovarjalo velikemu številu zaposlenega delavstva v Kranju, vendar se je ugotovilo, da ima NSZ lep kader zavednih delavcev, ki pravilno pojmujejo pomen in važnost strokovne organizacije. Občni zbor je vodil predsednik tov. Albin Mlinar. Po njegovem poročilu je sledilo poročilo tajnika in blagajnika, katera je občni zbor soglasno odobril Tudi razrešnica odboru je bila soglasno sprejeta. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor:

Predsednik tov. Mlinar Albin, podpredsednik tov. Košnik Stane, v odbor pa: Vidergar Ivan, Mitič Alojz, Ramoš Jože, Kalan Franc, Čipe Dušan, Matjaš Andrej in Čotar Avgust. V nadzorni odbor: Eržen Franc, Bratuš Davorin in kot namestnika: Terčon Vlado in Žerjal Bogomir.

Zastopnik centrale je podal na to obširno poročilo o delu naših organizacij ter se dotaknil vseh važnih organizacijskih vprašanj, predvsem pa delavskega življenja v Kranju. Prepričani smo, da bodo vztrajnemu delu naših funkcijonarjev sledili tudi uspehi, ki bodo za Kranj še prav posebno pomembni.

Mežica

Tukajšna podružnica NSZ priredi na velikonočni ponedeljek (v slučaju lepega vremena) svoj prvi pešizlet v naravo in sicer na Holmec in Dolgobrdo. Zbirališče bo ob 12. uri pri rudarski kopalnici v Mežici, odkoder odidemo točno ob 12.30 uri.

Tovariši, udeležite se tega izleta vsi, nikdo naj ne ostane doma. Vam ne bo žal tega izprehoda, ne pozabite pa doma svojih žensk in prijateljev.

Tovariši na svidenje na velikonočni ponedeljek ob določeni uri.

Trbovlje

Dne 9. aprila dopoldan se je prevrnila lokomotiva ozkotirne proge pri podjetju Dukič na dnevnem kopu Doberna v Trbovljah. Nesreča se je pripetila vsled slabega tira. Strojevodja je ostal nepoškodovan, kurjač pa je dobil lahko poškodbo na glavi. — Skrbite za varnost delavca!

Union

V četrtek, dne 21. aprila 1938 se bo vršil ob 17. uri v prostorih restavracije «Lovšin» pri Gorenjskem kolodvoru zbor podružnice Union s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva;
3. volitve;
4. slučajnosti.

Tovariši! Razpravljalo se bo o važnih vprašanjih, ki se tičejo vseh, zato upamo, da ne bo nikogar, ki bi se tega rednega letnega občnega zbora ne bi udeležil.

Kolikor bo v vas zavednosti, toliko se bo vaš položaj izboljšal. Zavedati se moramo, da je le v strokovni organizaciji naša moč.

Stavbinci

V sredo, dne 6. t. m. so se nadaljevala pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe za stavbinsko delavstvo.

Pri vseh dosedanjih pogajanjih se je opazilo, da vlada na obeh straneh umerjenost, treznost in veliko razumevanje in prav radi tega se zastopniki delojemalcev in delodajalcev izogibajo pri sestavi nove kolektivne pogodbe vseh onih točk in besedila, radi katerih bi lahko nastal spor.

Mislili smo, da stojimo tik pred zaključkom in podpisom nove kolektivne pogodbe ,saj so se pričeli razgovori o mezdi, ki je ostalo še edino odprto vprašanje. Zastopniki delavstva so predlagali, da naj se določijo mezde po treh krajevnih kategorijah, dočim so zastopniki delodajalcev zahtevali, da ostane v veljavi 5 krajevnih kategorij. Delodajalci so pripravljeni povišati urno mezdo za 25 para, dočim delavstvo upravičeno zahteva 50 para, kar je tudi v skladu s prvotno izjavo delodajalcev, da so pripravljeni povišati mezde v kolikor so se življenjske potrebščine podražile.

V torek, dne 12. t. m. pa je bil pri ponovnih pogajanjih dosežen sporazum glede besedila kolektivne pogodbe. Pri reševanju mezdnega vprašanja pa ni bil dosežen sporazum. Pogajanja so se tako zaključila brez uspeha. Vso zadevo pa bo sedaj reševala oblast, ki bo sklicala poravnalno postopanje.

Kdaj pride za nas vstajenje?

(Slika iz delavskega življenja.)

Na mizi stoji šestero krožnikov, napolnjenih s koruznim močnikom, za mizo sede štirje bledi otroci; na nizkem stolcu mati z dojenčkom v naročju, na voglu mize pa oče v oguljeni obleki ter topo zre v pripravljeno jed.

Iz sosednje hiše se sliši veselo razposajen krik, lepo oblečenih otrok, ki se igrajo s pirhi ter raznim dišečim pecivom. Poleg njih na stojalu igra radio vesele koračnice. Na pročelju hiše se sveti tabla z zlatimi črkami, zraven table pa je nalepljen plakat protituberkulozne lige, ki se reži kakor v zasmeh bednim, ki nimajo česa jesti.

Otroci so že pojedli svoje borno kosilce, oče pa še vedno zre zamišljen preko krožnika v sredino mize. Šestletni Tonček vpraša: «Ata, zakaj nisi kupil mesa in šunke za danes, ko je vendar Velika noč?» Otrok ne dobi odgovora. Nato pa osemletna Minka: «Mama, ali ne znaš več napraviti potice in takega rumenega kruha, kakor ga imajo pri Korenovih?» Materi zdrkneta dve debeli solzi na dojenčka ter pravi: «Letos nisem imela moke, prihodnje leto pa bom napravila dve veliki potici, da boste vsi siti.» Otrokom se pri tej lepi obljubi razvozljajo jezički ter začno vsi naenkrat pripovedovati, kaj vse da imajo Korenovi otroci. Tonček pravi: «Slavko ima lepe rjave čevlje, čepico z lepim trakom, sladke bonbončke, dosti šunke, ki jo je dal tudi psičku.» Minka hiti pripovedovati: «Joj mama, da bi ti videla, kako lepo oblekco ima Marica in punčko ima, ki spi in gleda.»

Tako hite pripovedovati, vsak hoče več povedati, kaj vsega imajo drugi otroci, koliko pirhov, kakšne barve, kako lepi so itd. Oče ne more več poslušati, srce se mu krči, nervozno vstane od mize ter gre v svojo skromno sobo, da ne bi slišal hreščanja radia in razposajenih glasov, ki jih potrto srce ne more prenašati, zapre okno in se vsede k mizi. Glavo položi v dlani, oči so mu orošene, pred oči mu stopi ves potek njegovega življenja od detinstva do danes, ko je oče petih otrok. Kako lepo je bilo svojčas na Veliko noč. Trije otroci so bili doma. Mati je takoj po maši pogrnila mizo, vsak je dobil košček blagoslovljenega kruha, vsak svoj rdeči pirh, pozneje pa še potice, šunke, mesa, tako da ni vedel kaj je bolje in kaj bi najprej pojedel. Na Veliko noč je moralo biti vse zadovoljno.

In danes? Kakšno Veliko noč ima on, njegova žena, ki je bleda in uvela, njegovi otročiči, ki jim ne more ničesar nuditi! — Solze ga zalijejo, da vidi temo pred očmi. In v tej temi se zvijajo neke čudne pošasti, ki se mu reže v obraz. Kdo neki je zakrivil to, da se nahaja v tem obupnem položaju. Vedno priden, delaven, nikdar ni pijančeval, ne zapravljal in vendar je prišel v to obupno bedo. Kaj je vendar zagrešil?

Povojne razmere, korupcija, verižništvo, nepoštenje, zapravljanje, razkošje, lakomnost, zavist itd. Draginja, beraške plače, pa tudi nezavednost lastnih tovarišev so veliko pripomogle do tega gorja. Kaznovan je, hudo kaznovan, četudi ni najmanj soudeležen in kriv neznosih razmer. Sedaj mora trpeti, grozno trpeti in z njim njegova žena ter nedolžni otroci, ki niso nič drugega zakrivili, kot da so slučajno prišli na svet, kakor je prišel pred štiridesetimi leti tudi sam.

Iz bližnje cerkve sliši zvonenje. Kristus je vstal. Prepeva se vesela Aleluja. Grozne misli mu roje po glavi.

Ah trpini, kdaj pride naše vstajenje?

Pravni svetovalec

Vprašanje: Koliko prejemkov se mi sme zarubiti, ako sem tožen na plačilo dolga.

Odgovor: Dne 1. januarja letos je stopil v veljavo nov enotni izvršilni zakon, ki se po veliki večini naslanja na starega. Vendar je prinesel h gornjemu vprašanju nekaj izboljšanj.

Aktivni in upokojeni državni uslužbenci. Tem je dovoljeno zaseči eno tretjino plače, vendar jim mora ostati nedotaknjenih 6000 din letno.

Samoupravni uslužbenci. To so banovinski, občinski nameščenci in duhovniki. Za te veljajo enaka določila.

Stalni zasebni nameščenci. Njim je dovoljeno zaseči eno tretjino plače, vendar jim mora ostati prostih 6000 din letno.

Nestalnim uslužbencem. To so dnevničarji in delavci. Njim je dopustno zaseči tudi eno tretjino mezde, toda z omejitvijo, da ostane dolžniku 20 din na dan prostih.

Pripomniti je, da se vračuna v prejemke tudi vse ono, kar dobiva zavezanec v naturalijah, n. pr. stanovanje, ki se zaračuna po lokalno običajni ceni.

Da se odvrnejo zlorabe, je zakonodajalec določil, da se gornje določbe ne smejo omejiti s kakšnim posebnim dogovorom, ali jih celo izključiti.

Vsaka pravna razpolaganja, ki bi nasprotovala določbam izvršilnega zakona, so brez pravnega učinka.

TOVARIŠI POVERJENIKI! Prejeli ste okrožnici — prosimo in opozarjamo Vas, da se ravnate točno po navodilih istih. Ohranite svoj tednik z dobro in uspešno propagando.

NAROČNIKI — prosimo Vas, poravnajte naročnino. Lista, ki je grajen iz delavskih žuljev, ne moremo pošiljati zastonj!

Ali že veš?

— da je od bivše Habsburške dinastije ostala samo še Franc Jožefova grenčica,

— da s proračunom mesta Ljubljane niso zadovoljni niti oni, ki so ga sestavljali,

— da se je Nemčija odločila, da bo zgradila dunavsko bojno brodovje,

— da bo obisk Hitlerja v Rimu in Neaplju stal 40 milijonov lir,

— da ima uradne ure v pisarnah Društva narodov edino še — odbor za zaščito kitov,

— da so učenci umetniške akademije v Kairu prosili ministra prosvete, da se iz učilnic izločijo nagi modeli,

— da se že govor, da bodo medicinci nato zahtevali, da se iz anatomskih in patoloških dvoran odstranijo trupla za obdukcije,

— da so se neki jugoslovanski časopisi potrudili, da so že 31. marca zjutraj izdali aprilsko številko lista, v katerem so ljudi vodili za nos z vestmi o atentatih in revolucijah, mrtvih toliko in toliko tisoč, drugod pa ne delajo iz smrti vica,

— da bodo na evharistični kogres v Budimpešti prišli verniki iz Avstralije in Filipinov,

— da je bila po neki modni reviji v zagrebškem glasbenem zavodu prirejena izložba perutnine. No, nato smemo pričakovati, da bo kmalu v zagrebškem gledališču prirejena dirka psov,

— da je angleški minister za penzije iznašel najučinkovitejše sredstvo za ohranjenje svetovnega miru in to je: razgovor pri čaši piva,

— da se je Odbor za nevmešavanje po daljšem odmoru zopet sestal, da bi se prepričal, če je v pogledu odstranjenja inozemskih prostovljcev beležiti že kak napredek,

— da je zakon pustolovščina, pri kateri ne vemo, kako se bo končala,

— da se je nedavno govorilo v skupščini, da bi se pakt med Jugoslavijo in Bolgarijo o večnem prijateljstvu — moral podaljšati,

— da je neka gospa v Ameriki vse svoje imetje zapustila svojemu psu, češ da je od vseh njenih sorodnikov bil pes najzvestejši,

— da se v ameriških delavnicah, v katerih so same ženske, ne nameščajo žensk, ki bi bile lepše od svojih odjemalcev,

Vesel kotiček

«Gospod direktor, oprostite, moja žena misli, da bi vas zaprosil za povišanje plače.»

«Dobro, vprašal bom tudi jaz svojo ženo, če lahko prošnji ugodim.»

*

Obtoženec: «Pomislite, gospod sodnik: mlečen riž, pražen riž, riž na juhi, dan na dan riž, teden za tednom riž, saj sem že skoraj kitajsko govoril.»

Fašistična država ima tri značilnosti. Po svoji politični strukturi je to država neomejene diktature vladajoče stranke. Kot državna organizacija je centralizirana policijska država. Razen tega je to država, ki s prisilno organizacijo veže nase, združuje in zatira množice, država, ki v interesu diktature kontrolira, urejuje in posiljuje vse socialno in kulturno življenje naroda. Ali nima vseh teh znakov tudi «demokratska» država, katere razmere dobro poznamo?

SVOJI K SVOJIM

Strižem in brijem kakor tudi onduliram po najnižji ceni, se priporočam.

KATARINA FARIČ
vdova
MARIBOR, Slomškov trg št. 5

Kulturni obzornik

DVE DRUŽBENI DRAMI

Krleža: Gospode Glembajevi in Nušić: *Pokojnik.*

Umetniki so ljudje, katerih občutje je veliko globlje in neposrednejše kot naše. V odnosu do zunanjega sveta jih močneje prizadevajo krivice in nepravičnosti. Umetnik piše o tem, kar mu teži srce, o tem, kar zavzema glavno mesto v njegovi duševnosti, o tem s čimer prihaja največkrat v dotiko tako, da drami v njem občudovanje ali ogorčenost. V svojih delih skuša dati izraza svojim čustvom in mislim.

Predmet, ki ga pisatelji vseh dob zelo često obravnavajo je družba, in to predvsem: k r i t i k a d r u ž b e. Vsaka družbena ureditev skriva v sebi nešteto nesoglasij in nepravilnosti, ki težijo in tarejo one, ki so zanjo vezani. Razen tega pa prihaja v vsaki družbi v poštev tudi še posameznik, kot individuum zase, ki predstavlja v sebi zaključen svet v malem, s svojim gledanjem in tolmačenjem pojavov izven sebe in s po svojo urejenim notranjim življenjem. Zato more biti predmet umetnikove kritike družbe bodisi družbo kot aparat izven posameznika in nad njim, ali pa poedinec sam. Seveda ne moremo tega tako strogo ločiti, ker v svoji povezanosti vplivata v veliki meri drug na drugega. Kajti človek ne stoji nikdar osamljen in njegova notranjost se ne oblikuje samostojno po lastnih zakonih, temveč je odvisna od vplivov okolice.

V naši dobi doživljamo tako moralno kot gmotno propadanje tistega stanu, ki je pred dobrim stoletjem dvignil zastavo francoske revolucije z gesli bratstva in svobode — propadanje meščanstva. Ta stan, ki je bil takrat kleno zrno družbe, se sam danes kaže kot moralna razvalina, ki se v svoji obupni borbi za rešilno bilko ne straši nobenega sredstva, da bi si vsaj do neke mere ohranilo svojo nekdanjo veljavo.

Ta stan je tisti, ki ga tako ostro napadata v svojih dramah Krleža in Nušić.

«Gospoda Glembajevi» nam predstavljajo ugledno rodbino, ki kot pobeljen grob nosi na zunaj lice blagostanja in moralne neoporečnosti, v resnici pa je bankrotna in zločinska. Edini sin starega Glembaja iz prvega zakona, Leone, ki pride po 17 ih letih domov, da bi se udeležil jubileja banke svojega očeta, spozna in odkrije vso to propalost. Neizprosno zabrusi vsem resnico v obraz. Očetu pove, da ga njegova oboževana žena vara z vsemi mogočimi ljubimci, da je že tudi njega samega pred leti zapeljala in da je sedaj deležen njene intimne naklonjenosti njen lastni spovednik. V besnosti očita očetu, da je kriv smrti svoje prve žene in posredno samomora svoje hčere. Ko se stari Glembaj prepriča, da ga žena v resnici vara, ga zadene kap. Ob njegovi smrtni postelji se izve, da je Glembajevo podjetje izpodkopano, in da ima 7 milijonov pasiv. Ko Glembajeva žena to izve, prekolne Glembaja na mrtvaškem odru in vso rodbino, nakar jo Leone v navalu razkačenosti zakolje. Leona, ki predstavlja pozitivnega, nravnega človeka, ki se mu ves ta način življenja gabi, nosi v sebi po materi podedovano telesno degeneriranost in od očeta kal moralnega razpadanja, to oboje je v njem močnejše od one dobre strani, česar se tudi sam zaveda. Tako izzveni drama strahotno in brezupno kot zevajoč prepad.

(Dalje prih.)

TOVARIŠ-DELAVEC, ne pozabi nikdar zahtevati «Novo Pravdo» tam, kjer trošiš svoj denar.

IZ UREDNIŠTVA

Mnogokrat se dogaja, da nam sotrudniki ali podružnice pošiljajo rokopise v torek zvečer ali v sredo zjutraj. Ponovno sporočamo, da je to **prepozno**, ker gredo rokopisi vsak torek ob 6. uri že v stavnico.

2.500.— Din, potrebujete da zaslužite 1.000.— Dinarjev mesečno doma.
„ANOS" MARIBOR, Orožnova ul. 6.
Nalepite znamko.

Po znižanih cenah prodaja otroške vozičke, šivalne stroje, gramofone, kolesa, B. S. A. Motorje, Dunlop gumo. ter vse nadomestne dele dobite po najnižjih cenah ter v stroko spadajoča popravila **v specijalni mehanični delavnici**

JUSTIN GUSTINČIČ
MARIBOR, TATTENBACHOVA 14 - TELEFON 21-30

Nakup vsakovrstnih rabljenih železnih predmetov od najmanjšega gospodinjstva do največjega industrijskega obrata. Cunje, papir, tekstilne in krojaške odpadke plačam po najvišjih dnevnih cenah.
Razprodaja patentnih lestev 50% ceneje od cenika.

POZOR PIVOPIVCI!
O priliki velikonočnih praznikov
ne pozabite pokusiti izborno
L E T O Š N J E
NOVO BOK PIVO
IZ PIVOVARNE UNION

Za konzorcij «Nova Pravda» izdaja dr. J. Bohinjec, odgovorni urednik Franjo Rupnik. Za Delniško tiskarno, d. d. v Ljubljani Ivan Ovsenik. Vsi v Ljubljani.